

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

Henr. Canisivs Ad Lectorem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

XLIX. Differentia est in *cap. Cum causam* 8. *cap. seq. Ext. De raptorib.* ubi mulier matrimonii causa abducta non dicitur rapti. Secus de jure civili, quo & in sponsam raptus admittitur & puniatur, *l. unica C. De raptu virginum* Item matrimonium inter raptorem & raptam consistere potest, *d. cap. Cum causam* & *c. seq.* juxta tamen temperamentum Concilii Trid. *sess. 24. cap. 6.* de reformatione matrimonii. At de jure civili secus, *d. l. unica* & *Novel. de rapt. mulierib.*

L. Est in *tit. Ext. De usuris*, quo prohibentur usurae At à jure Civili permittuntur, ut videre est *sub tit. D. & C. De usuris.*

LI Differentia est in *cap. 1. cap. 2. c. Conquestus* 8. & *cap. Salubriter* 16 *eod. De usuris*, quibus rebus fructus ex re pignorat perceptos cogitur creditor imputare in sortem. Aliter de jure civili per actum antichreseos, *l. Si pecuniam* 13. *D. De pignorat. act.* & *l. Si is qui* 11. §. 1. *D. De pignorib.* Quod pactum usurarium est, ut docuit in tractatu de usuris.

LII. Est in *cap. 2. Ext. De maledictis*, ubi in blasphemum solemnem poenitentia & poena pecuniaria statuitur. De jure vero civili, si in Deum blasphemia commissa est, ultimum supplicium. *Novel. VI non luxurientur homines.*

LIII Est in *can. Quisquis* §. *similiter* xvii. *quest. 4* quo loco sacrilegium committitur, non solum ubi res sacra è loco sacro, verum etiam si res sacra è loco non sacro, vel non sacra è loco sacro auferitur; secus de jure civili, quo in re non sacra quamvis è loco sacro, sacrilegium non admittitur, sed furtum, *l. Divus* 5. *D. Ad L. Jul. peculatus.*

LIV. Est in *cap. Cum non ab homine* 10. *Ext. De judic.* ubi in Clericos delinquentes regulariter depositio statuitur; aliter in laicos nocentes, ut videre est *sub tit. D. & Cod. De poenis, tum alibi.*

Cætera si quæ sunt, colligat Lector, & usum eorum ad superiorem regulam cum limitationibus suis revocet.

HENRICI CANISI

NOVIOMAGI J. C.

SS. CANONUM IN ACADEMIA INGOLSTADIENSI
Profess. Ordinarii & Primarii,

SVMMA IVRIS CANONICI IN QVATVOR INSTITVTIONVM
LIBROS CONTRACTA.

HENR. CANISIUS

AD LECTOREM.

Abes hinc, benevole Lector, *Summam Juris Canonici*, tertio editam, correctam & restitutam. Quem laborem eò lubentius subivi, quòd intelligebam non solum studiosis juris, sed & Theologiæ, hunc conatum meum non ingratum cecidisse. Et certè cum Theologus omnia sua studia ad Ecclesiæ utilitatem, & ornamentum referat (nisi de se esse velit, solà contemplatione contentus) non inconsulto facit, quòd & Ecclesiasticas regulas, id est, sacros Canones (quibus Ecclesiæ corpus veluti quibusdam vinculis continetur) Theologico studio conjungat.

Habet enim hinc (ni fallor) compendio quodam, quæ ad Sacramentorum Ecclesiasticorum consecrationem & exhibitionem spectant; quæ, quòve ritu singula singulis administranda snt. Nam licet Sacramentorum usus ex Theologiæ fontibus dimanare; tamen quibus, quo loco, & tempore, & modo applicanda vel conferenda snt, uberius & explicatius tradunt sacri Canones: adeò, quòd non parum inter sit Theologi, hæc plenius ex jure Canonum hausisse.

Jam quòd ad reliquas Ecclesiasticas functiones attinet; habet hinc, quæ potissimum concernunt officium Ordinarii, id est, Episcopi, Archidiaconi, Archipresbyteri, Primicerii, aliorumque Clerico-

rum: item quæ sit auctoritas Legatorum Sedis Apostolicæ, quæ potestas Delegatorum, Vicariorum, Coadjutorum, Capituli sede vacante: item quæ ad Monachos, aliosque Regulares pertinent: demum quo vitæ genere, doctrinâ, morumque innocentia & integritate instructi esse debeant Clerici, in sortem Domini vocati. Quæ omnia ex variis juris Ecclesiastici locis conquisita, in certos & distinctos titulos hic breviter coniecimus. Quæ nec Theologum ignorare convenit, si professionem suam integrè & cum dignitate in Ecclesia tueri velit.

Porro de Prælatorum electione, postulatione, confirmatione, consecratione; de beneficiorum Ecclesiasticorum collatione, usu & administratione; de decimis; de jure patronatus; de immunitate & sepultura Ecclesiastica; de voto & voti mutatione sive redemptione; de excommunicatione, suspensione, interdictione, irregularitate, & id genus aliis, quæ Ecclesiastici juris sunt, si quaestio aut mentio incidat, quid de his differet Theologus, si Canonum scientiâ destitutus sit?

Quid si ad animarum curam adscitas Theologus rogetur de impedimento matrimonii; aut de conventionem usuraria aut simoniaca; an votum sive juramentum præstitum servandum sit; ipse verò aut nihil, aut perperam respondeat imperitus Canonum, nõne hic cum ignominia & pernicie aliorum in Ecclesia versatur? Sed remittet, inquit, hujusmodi causas ad Jureconsultos. Sed si ad manum Jureconsultus non sit, aut non nisi lucello responsum sit daturus, quid faciet miser? quâ ratione se explicabit? Quò se vertet Parochus, si auditâ confessione pœnitentis, hæreat suspitione motus Ecclesiasticæ censuræ, utrum à se absolvendus, an ad Superiorem remittendus sit pœnitens? Surgat Parochus, respondebis, consulturus Canonum peritum. Interim relictus pœnitens augetur animo, dubius expectans Parochi absolutionem; quàm si fortè reversus Parochus non adferat, tunc majorè perturbatione corripitur. Quod sanè incommodum facile evitat Parochus aut alius quispiam, qui confessioni præest, si pœnitentem doceat ex præscripto sacrorum Canonum a se absolvi non posse, ac proinde salubri consilio adhibito, ei persuadeat, ut Superiorem pro absolutione adeat.

Ut hinc disertè constitutum sit à Cælestino Papa, *can. Nulli, dist. 38, Nulli*, inquit, *Sacerdotum licet Canones ignorare, nec quidquam facere, quod Parrum possit regulis obviare.* Et quod graviter interminatur Gregorius, *can. Hæc consona, dist. 2. Hæc consona*, inquit, *sanctis Patribus diffinitione sancimus, ut qui sacris necit obedire Canonibus; nec sacris administrare, nec communionem capere, sit dignus altarium.* Quare etiam generaliter sancitum est in Concilio Meldensi, *ext. in cap. 1. Ext. De constitut. ut Canonum statuta custodiantur ab omnibus. Et nemo in actionibus vel judiciis Ecclesiasticis suo sensu, sed eorum auctoritate decauset.* Rem igitur necessariam agit Theologia Studiosus, cum & sacrorum Canonum cognitionem suæ professioni conjungit, eam aliquando in Ecclesiæ usum & ornamentum traducturus.

De Studio juris Civilis nulla apud me dubitatio est, quin hi necessariam existiment juris Canonici cum jure Civili conjunctionem. Quod vel ex eo planè conjicio, quòd hætenus me viginti annos jus Canonicum publicè in hac Academia profitentem magno concursu & diligentia audierint & exceperint; rationibus non levibus adducti? Quod scilicet, exploratum habeant, quæ à jure Civili de personis & rebus Ecclesiasticis prodita sunt, ea jam pridem antiquata & ad Ecclesiasticas constitutiones rejecta esse, *cap. Ecclesia S. Mariæ, 10. Ext. De const. 2. can. 1. dist. 96.* Item quæ de matrimonio contrahendo, vel distrahendo, vano conatu constituit jus Civile, ea similiter redacta esse ad regulas sacrorum Canonum, *et. in fine De consang. & aff. cap. 12. De excess. prelat. cap. 4. & 5. Ext. De secund. nupt. Concil. Trid. Sess. 24. can. 12.* Neque ignorant, concubinarum, uluras, præscriptionem cum mala fide, id est, cum conscientia rei alienæ, à jure Civili admissa, ad normam juris Canonici revocata esse, *cap. fin. in verb. cum generaliter Ext. De præscript. can. 4. dist. 10.* Hæc etenim lacunæ juris Civilis Christiano homine indignæ, necessariò restituuntur ex iure Canonico; quemadmodum & illud, quod contra omnem pietatis rationem à Justiniano Imp. constitutum est, de non alendis liberis à parentibus, ex incestu vel aliàs à legibus damnato concubitu natis, *§. fin. Nov. l. 80. Quib. modis naturales eff. sui, Auth. Ex complexu C. De incest. & inutil. nupt.* Et quod non minore impietatem redolet, dum comprobata una cum adultero impunè & sine scelere occidere, *l. Patri 20. & l. Quod ait D. Ad L. Iuliam de adult. Utrumque enim per ius Canonicum summâ æquitate explosum est: illud ex *cap. Cum haberet 5. De eo qui duxit ad matrim. & ibi Panorm. num. 5. Andr. Gail lib. 2. obs. 88. num. 4.* alterum verò ex *can. 5. & can. 9. xxxii. quest. 1.* In his igitur aliisque similibus, quæ vel iuri divino, vel naturali refragantur, iustus aditac*

aditur ius Canonicum. *d. cap. fin. ad exemplum iuris Prætorii, quod & in multis articulis rigorem iuris Civilis naturali quadam æquitate artemperavit. Quamvis aliàs non ignoremus, Justinianum præclarè & religiosè de sacris Canonibus sensitisse Quod vel indicat eiusdem Novel. 131. de Ecclesiasticis titulis § 1. ubi his verbis edicit: Sancimus igitur, vicem legum obtinere sanctas Ecclesiasticas regulas, quæ à sanctis quatuor Conciliis expositæ sunt aut firmatæ, Nicæno, scilicet, Constantinopolitano, Ephesino, Chalcedonensi. Prædictarum enim quatuor synodorum dogmata, sicut sanctas Scripturas accipimus, & regulas sicut leges observamus.*

Accedat, quod ex iuris Canonici lectione id commodi (quod nec minimum censei debet) reportent iuris Civilis studiosi, quod ea, quæ legibus Civilibus comprehensa non sunt, aut minus explicata, rectè mutuentur ex iure Canonico, sicut & è diverso rectè sit à studiosis iuris Canonici, iuxta illud Lucii III. *cap. 1. Exi. De novi oper. nuntiat* scholæ usu & praxi forensi receptum: *Quia verò, inquit, sicut leges non dedignantur sacros Canones imitari, ita & sacrorum statuta Canonum Principum constitutionibus adjuvantur.* Ut & hinc non immeritò in hac Summa nostra, legum Civilium passim meminerimus. Idem factitatum videmus ab Hostiensis in Summa sua: à quo ramen longè distamus: quod is non tam Summam iuris Canonici, quam paratitla, id est, summaria in singulos Decretalium Gregorii IX. titulos (quæ & instar iusti commentarii sunt) perscripserit: nos verò totam quasi materiam iuris Canonici variis locis dispersam, in quatuor Iustit. libros, distinctis capitibus, cõegerimus: ita quidem, ut & ea simul complecteremur, quæ in lib. 6. Decretal. Bonifacii VIII. in Clementinis & in Extravag. tum etiam in Concilio Trid. extarent; quantum, scilicet, postulabat iustituti operis ratio. Quæ ab Hostiensis omiissa sunt, utpote qui Summam suam, antequam Bonifacii VIII. constitutiones promulgatæ essent, & conscripserit, & sic mutilam eam nobis reliquit.

Itaque, benevole Lector, hunc laborem nostrum accipe & candidè interpretare, qui in utilitatem tuam susceptus, iam iterum in lucem emittitur.

O R D O
TITVLORVM
LIBRI I.

Tit. I. De inscriptione & notione iuris Canonici. II. De Juris scripti partibus. III. De iuris non scripti partibus, id est, de traditione & consuetudine. IV. De iure personarum. V. De ordinibus & gradibus Clericorum. VI. Qui ordines Ecclesiasticos conferant, & de litteris dimissoriis. VII. Quibus Ecclesiastici ordines rectè conferantur. VIII. De temporibus ordinationum & de ætate ordinandorum. IX. De Clerico furtivè, vel per saltum promotò. X. De officiis Clericorum. XI. De electione. XII. De postulatione. XIII. De confirmatione. XIV. De consecratione, Episcopi & usu pallii,	XV. De translatione Episcopi, & renuntiatione. XVI. De officio & potestate Ordinarii. XVII. De officio Legati. XVIII. De officio & potestate Judicis delegati. XIX. De officio Archidiaconi. XX. De officio Archipresbyteri. XXI. De officio Primicerii, Sacristæ & Custodis. XXII. De officio Coadiutoris. XXIII. De officio Capituli Sede vacante, & de Administratore & Oeconomo. XXV. De Regularibus & Monachis. XXVI. De vita & honestate Clericorum.

LIBRI II.

- I. De rerum divisione.
- II. De Sacramentis in genere.
- III. De Baptismo.

[IV. De